

Transportministeriet

B 31 – borgernes retssikkerhed (tidsmæssig begrænsning af adgangen til ekspropriation)

22. september 2022

REU's beretning af 3. marts 2022 om B 31

- ”Flertallet noterer sig med tilfredshed, at transportministeren har indledt et lovforberedende arbejde med henblik på at lave en samlet ekspropriationsproceslov og en forsimplet klageadgang som anbefalet i Ekspropriationsudvalgets betænkning.”
- ”Flertallet pålægger i den forbindelse regeringen at indkalde til forhandlinger inden afslutningen på indeværende folketingsår med henblik på at drøfte mulighederne for at forenkle og ensarte processerne omkring offentlige myndigheders indgreb og styrke borgernes retssikkerhed.”

Flertallet pålægger ydermere regeringen, at der inden disse forhandlinger skal være foretaget en analyse af, hvilke effekter – herunder samfundsøkonomiske effekter – det vil have, hvis der laves en lovændring, så statens adgang til at foretage såvel ekspropriationer som arealreservationer underlægges de samme begrænsninger som kommunernes, hvor adgangen til at foretage ekspropriation bortfalder, hvis kommunalbestyrelsens beslutning om ekspropriation bortfalder, hvis kommunalbestyrelsens beslutning om ekspropriation ikke er truffet, inden 5 år efter at planen er offentliggjort.”

Borgere påvirkes af anlægsprojekter

Borgerbeskyttelsen

- **Grundloven beskytter borgerne**

- Krav om lovhjemmel til ekspropriation
- Ret til fuldstændig erstatning

- **Mange ekspropriationshjemler på mange ministerområder**

Eksempler:

- Vejloven, jernbaneloven og anlægslove på Transportministeriets område
- Planloven på Indenrigs- og Boligministeriets område, varmforsyningsloven og miljøbeskyttelsesloven

- **Hjemmel til fremrykket ekspropriation i vejloven, jernbaneloven og visse anlægslove**

- Projektet har så fast en karakter, at det vurderes at blive gennemført + særligt indgribende + særlige personlige forhold

- **Procesregler – ekspropriationsprocesloven og vejloven**

§ 73. Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Lovforslag om processen for ekspropriation

Det igangværende lovforberedende arbejde

- Samling af procesreglerne for statslige og kommunale ekspropriationer i én lov
- Det statslige system forbliver grundlæggende uændret
- Mere enstrengt system i forbindelse med kommunale ekspropriationer, herunder samtidighed i ekspropriations- og taksationsprocessen
- Samme nye klageinstans skal behandle klager over taksation på det statslige område og klager over ekspropriation og taksation på det kommunale område

Det er fortsat hensigten, at lovforslag fremsættes i det kommende folketingsår 2022/23

Juraen løser ikke alle problemer

Anlægsprojekter tager tid,
og det fører til en periode med usikkerhed for berørte borgere

Mulighed for salg

Gennemførelsestidspunkt

Ekspropriationsprocessen

Linjeføringer

Retsudvalgets fokus – og forslag til overvejelse

Fokus i beretningen om B 31:

Perioden for borgernes usikkerhed skal begrænses

Konkret forslag til overvejelse:

Tidsbegrænsede ekspropriationshjæmpler på det statslige område (inspireret af kommunal ekspropriation efter planloven – 5 år)

Mødemateriale udarbejdet af Transportministeriet

- **Notat om tidsmæssig begrænsning af adgangen til ekspropriation mv. på det statslige område – 20. juni 2022**
- **Svar på supplerende spørgsmål fra MF Preben Bang Henriksen (V) – 5. august 2022**

Gældende regler om kommunal ekspropriation

Planlovens § 47:

ekspropriation i højst 5 år efter offentliggørelse af lokalplan

Øvrige hjemler i bl.a. vejloven, varmeforsyningsloven og miljøbeskyttelsesloven:

ingen tidsbegrænsning for ekspropriation

Hvorfor denne forskel?

- Breder adgang til ekspropriation i planloven end i andre love
- Ophæng i betænkning, der vedrørte reglerne i planloven (formål: højne retssikkerhed, kortere usikkerhedsperiode)

Udfordring – på trods af tidsbegrænsning i planloven

Usikkerheden for borgerne elimineres ikke, hvis adgangen til ekspropriation *alene* bortfalder af retlige grunde (dvs. ved udløb af 5 års fristen).

Hvorfor?

Der kan fortsat være **politisk** interesse i projektet, og er det tilfældet, kan der vedtages og offentliggøres en ny lokalplan, hvorefter ny 5 års frist påbegyndes...

Tidsbegrænsning - også i statslige ekspropriationshjemler?

Opmærksomhedspunkter:

- **Starttidspunkt** – første overvejelse, første politiske aftale, fremsættelse af lovforslag, lovforslagets ikrafttræden?
- Statslige projekter er ofte **større** og tager **længere** tid at gennemføre – derfor (i givet fald) nødvendigt med tidsbegrænsning på væsentligt mere end 5 år
- Statslige projekter minder ikke ofte om hinanden – derfor (i givet fald) behov for **konkrete tidsbegrænsninger** (i de konkrete anlægslove)

Udfordring – selv med tidsbegrænsning i statsligt regi

Hvis der efter udløbet af en lovfastsat tidsfrist for ekspropriation fortsat er et politisk ønske om at gennemføre et statsligt anlægsprojekt, skal der af rent juridiske grunde vedtages en ny anlægslov

(og det er en langvarig proces...)

Sammenfattende konklusion fra Transportministeriet

- Tidsbegrænsninger ift. statslig ekspropriation vil ikke i sig selv mindske usikkerheden om, hvorvidt en ejendom vil blive berørt af et fremtidigt projekt og i givet fald hvornår.
- Transportministeriet og Vejdirektoratet finder det derfor uhensigtsmæssigt at indføre tidsbegrænsning på det statslige område.
- Det **afgørende** er, at der **sikres fremdrift** i de statslige anlægsprojekter, fx ved at etablere en proces, der
 - 1. sikrer, at der hurtigt politisk (i forligskredsen) tages stilling til linjeføringer m.v. og findes finansiering til vedtagne projekter, og
 - 2. bidrager til at fremme politiske beslutninger om at gennemføre eller opgive projekter

Effekt af større fremdrift ved statslige anlægsprojekter

- Hurtigere konkretisering og aftale om finansiering af projekterne, der vil føre til hurtigere indsnævring af kredsen af berørte borgere, vil samlet set give mindre usikkerhed for (færre) borgere.
- og efter omstændighederne mulighed for fremrykket ekspropriation
- Det vil blive en **aktiv** politisk beslutning at opgive et projekt – og ikke blot en automatisk konsekvens af en lovfastsat tidsbegrænsning

Betænkning om ekspropriation efter planloven

Ekspropriationsudvalget skriver i betænkningen om ekspropriation efter planloven (1569/2018):

”Statslig ekspropriation er ikke en del af udvalgets undersøgelse. Det bemærkes dog, at det vil være forbundet med store omkostninger og samfundsmæssige uhensigtsmæssigheder, hvis der indføres tidsbegrænsninger for ekspropriationsgrundlaget for større anlægsprojekter, der gennemføres på baggrund af særskilte anlægslove. Projekterne har ofte en størrelse og en kompleksitet, der gør det særdeles vanskeligt at gennemføre inden for rammerne af en fast tidsfrist i form af en solnedgangsklausul. Et eksempel herpå er anlægget af den faste forbindelse over Femern Bælt, der har hjemmel i lov nr. 575 af 4. maj 2015 om anlæg og drift af en fast forbindelse over Femern Bælt med tilhørende landanlæg i Danmark. Der er nedsat en stor organisation i et statsligt selskab til at anlægge projektet, der på nuværende tidspunkt forsinkes af tysk miljøgodkendelse, hvor Danmark ikke kan fremme projektet yderligere.”

Behov for politisk stillingtagen - til gavn for borgerne

Formål med mødet

Drøftelse af, hvordan usikkerhedsperioden kan forkortes via hurtigere **politisk** stillingtagen (gennemførelse/opgivelse, linjeføring, finansiering m.v.)

”Danmark fremad – Infrastrukturplan 2035”

Beskriver bl.a. regeringens ønsker en langsigtet planlægning for en transportsektor i forandring og en helhedsorienteret tilgang til investeringer i infrastruktur, bl.a. således at der sker afklaring af projekter i rimelig tid, efter at en undersøgelse er tilvejebragt, hvilket vil kunne bidrage til at begrænse usikkerheder for berørte grundejere både før og efter vedtagelsen af en anlægslov.